

Advies over het voorstel voor een verordening (EG) van de Commissie betreffende de toepassing van artikel 85, lid 3, van het EG-Verdrag op groepen afzet- en klantenservice-overeenkomsten inzake motorvoertuigen

(95/C 133/09)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 20 december 1994 besloten, overeenkomstig artikel 23, tweede alinea, van het Reglement van Orde, een advies op te stellen over het vernoemde voorstel.

De Afdeling voor industrie, handel, ambacht en diensten, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 1 maart 1995 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Moreland.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 324e Zitting (vergadering van 29 maart 1995) het volgende advies vastgesteld met 70 stemmen vóór, geen stemmen tegen en bij 11 onthoudingen.

1. Achtergrond

1.1. Krachtens artikel 85, lid 1, van het EG-Verdrag is het bedrijven niet toegestaan, overeenkomsten te sluiten waardoor de mededinging wordt beperkt en de handel tussen de lid-staten ongunstig wordt beïnvloed. Op grond van artikel 85, lid 3, en de daarop stoelende Verordening (EEG) nr. 19/65 kan de Commissie evenwel bij verordening bepalen dat artikel 85, lid 1, niet van toepassing is op bepaalde categorieën overeenkomsten.

1.2. In 1984 nam de Commissie Verordening (EEG) nr. 123/85 aan waarbij voor bepaalde afzeten klantenserviceovereenkomsten inzake motorvoertuigen een groepsvrijstelling werd ingevoerd. Deze verordening trad op 1 juli 1985 in werking en zal op 30 juni 1995 aflopen.

1.3. Deze vrijstelling geldt voor overeenkomsten tussen motorvoertuigfabrikanten en dealers waarbij de fabrikant de dealer een exclusief rayon toekent. Dit soort overeenkomsten is ook vrijgesteld wanneer de fabrikant de dealer onder andere de verplichting oplegt:

- geen concurrerende motorvoertuigen te verkopen; de fabrikant mag alle bij de dealer aangesloten bedrijven hiertoe verplichten;
- geen klanten buiten zijn rayon te zoeken;
- geen concurrerende onderdelen te verkopen of te gebruiken die van mindere kwaliteit zijn dan de onderdelen van de fabrikant zelf;
- uitsluitend aan eindgebruikers of erkende wederverkopers binnen het distributienet van de fabrikant te leveren.

De vrijstelling is in beginsel slechts van toepassing op overeenkomsten die zijn gesloten voor een periode van ten minste vier jaar of voor onbepaalde tijd met een opzeggingstermijn van minimaal één jaar.

2. Het Commissievoorstel

2.1. Nu de looptijd van Verordening (EEG) nr. 123/85 bijna is verstreken, stelt de Commissie een nieuwe verordening voor die is gebaseerd op de oude, maar verschillende wijzigingen bevat ten einde meer evenwicht tussen betrokkenen tot stand te brengen: hoofdzakelijk door de dealer minder afhankelijk van de fabrikant te maken, de toegang tot de markt van onafhankelijke fabrikanten van en handelaren in onderdelen te vergemakkelijken en de consument meer keuzemogelijkheden te bieden.

2.2. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- de fabrikant zal de dealer niet meer mogen verbieden, concurrerende motorvoertuigen te verkopen, mits dit geschiedt in afgescheiden verkoopruimten die als aparte rechtspersonen afzonderlijk worden geëxploiteerd;
- onder de huidige regeling mag een vrijgestelde fabrikant de dealer verkoop-streefcijfers opleggen en hem verplichten, een minimumvoorraad en een minimumaantal demonstratievoertuigen aan te houden. Kunnen fabrikant en dealer geen overeenstemming over de desbetreffende hoeveelheden bereiken, dan stelt de fabrikant deze op basis van schattingen vast. Onder de nieuwe regeling zullen deze aangelegenheden, bij uitblijven van overeenstemming, aan een arbiter moeten worden voorgelegd;
- overeenkomsten voor bepaalde tijd zullen voor minimaal vijf in plaats van vier jaar moeten worden aangegaan en de minimum-opzeggingstermijn voor overeenkomsten voor onbepaalde tijd zal van een tot twee jaar worden verhoogd;
- nu kan de fabrikant zich nog het recht voorbehouden, het toegewezen rayon te wijzigen of daarin gedurende de contractperiode andere dealers aan te stellen. Deze mogelijkheid komt in de nieuwe regeling te vervallen. Straks zal de fabrikant de overeenkomst met een termijn van zes maanden kunnen opzeggen

wanneer partijen via akkoord of arbitrage hebben vastgesteld dat herstructurering dringend noodzakelijk is;

- het zal de fabrikant niet langer vrijstaan, de dealer te verbieden, buiten zijn contractgebied reclame te maken;
- de vrijstelling zal niet alleen komen te vervallen wanneer de fabrikant de dealer beperkt in de vrijheid, onderdelen van dezelfde kwaliteit als die van de fabrikant bij derden te betrekken, maar ook wanneer hij onafhankelijke producenten in hun mogelijkheden beperkt, onderdelen aan wederverkopers van hun keuze te leveren;
- ook zal de vrijstelling haar geldigheid verliezen indien een fabrikant weigert een onafhankelijke garagehouder de technische informatie te verstrekken die hij nodig heeft om door die fabrikant vervaardigde voertuigen te repareren (tenzij deze informatie door industriële eigendomsrechten wordt beschermd of geheime know-how belichaamt);
- dragen leasemaatschappijen geen voertuigen in eigendom over of verlenen zij hun klanten geen optie, voertuigen vóór het einde van de leaseovereenkomst te kopen, dan worden zij in de nieuwe regeling niet meer als wederverkoper aangemerkt. Hierdoor kunnen dealers straks niet meer weigeren, hun te leveren met als argument dat zij geen erkende dealers zouden zijn.

2.3. Voorgesteld wordt, overeenkomsten die aan de voorwaarden van de nieuwe regeling voldoen, tot en met 30 juni 2005 vrij te stellen.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het Comité is het er mee eens dat Verordening (EEG) nr. 123/85 bij het verstrijken van de looptijd moet worden vervangen. Verder neemt het kennis van het standpunt van de toezichthoudende autoriteit van de EVA dat personenauto's niet ingewikkelder zijn dan andere, technisch gecompliceerde duurzame consumptiegoederen die niet onder een specifieke groepsvrijstelling vallen. Een grondige en onmiddellijke wijziging van het bestaande distributiesysteem zou evenwel schadelijk zijn voor het mondiale concurrentievermogen van de Europese motorvoertuigfabrikanten en indruisen tegen de belangen van de consumenten, die van een efficiënt distributiesysteem moeten kunnen profiteren. Daarom pleit het Comité er ook voor dat de oude door een nieuwe verordening wordt vervangen. Het is onder voorbehoud van onderstaande bijzondere opmerkingen tevreden over het voorstel van de Commissie en is van mening dat het in het voordeel van fabrikanten van motorvoertuigen en onderdelen, dealers en consumenten zal zijn.

3.2. In artikel 11, lid 3, van de ontwerp-verordening is bepaald dat de Commissie uiterlijk op 31 december 2000 een evaluatieverslag zal uitbrengen. Is in dat stadium duidelijk dat de verordening na 2005 niet zal

worden vernieuwd, dan zal een duidelijke verklaring moeten worden gepubliceerd zodat de motorvoertuigindustrie ruimschoots de tijd heeft om zich aan de dan ontstane situatie aan te passen.

4. Specifieke opmerkingen

4.1. *Negende Overweging, laatste vier regels (zie tevens artikel 3, onder 8 b)*

Duidelijk moet worden geformuleerd dat dealers via de media ook buiten hun contractgebied klanten mogen werven.

4.2. *Nieuwe Overweging*

Zie hieronder, punt 4.5.

4.3. *Artikel 3, onder 3*

Het Comité is het eens met het algemene beginsel dat een dealer slechts concurrerende voertuigen mag verkopen wanneer dit onder andere geschiedt in afgescheiden verkooppunten die als aparte rechtspersonen afzonderlijk worden geëxploiteerd. De Commissie dient echter de uitdrukking „oneerlijke handelspraktijken” te verduidelijken of de verwijzing hiernaar te schrappen.

4.4. *Artikel 3, onder 8 b)*

Zie boven, punt 4.1.

4.5. *Artikel 3, onder 11*

Op grond van deze bepaling mag de fabrikant de dealer verplichten, voertuigen te verkopen aan eindgebruikers die een tussenpersoon hebben ingeschakeld, mits deze laatste over een schriftelijke machtiging van de eindgebruiker beschikt. Het Comité beveelt aan, tussen de negende en tiende Overweging een nieuwe overweging in te voegen waarin de aandacht wordt gevestigd op het feit dat de Commissie (in haar mededeling van 1991) en het Hof van Justitie (in de zaak Peugeot/Ecosystem) de term „tussenpersoon” als gebruikt in dit artikel nader hebben toegelicht.

4.6. *Artikel 4, lid 1, onder 3, 4 en 5 (alsmede de artikelen 5, lid 4 en 10, onder 14)*

4.6.1. De Commissie heeft „arbitrage” ingevoerd ter beslechting van geschillen tussen fabrikant en dealer inzake verkoop-streefcijfers, minimumvoorraden, verplichtingen in verband met demonstratievoertuigen en de vraag of beëindiging van een overeenkomst onder bepaalde omstandigheden is gerechtvaardigd.

4.6.2. „Arbitrage” wordt in artikel 10, onder 14, gedefinieerd als „de beslechting van een geschil tussen partijen door rechters die zij zelf hebben gekozen, volgens een procedure die is vastgelegd in de wet of bij overeenkomst”.

4.6.3. In het ontwerp wordt deze definitie gehanteerd met betrekking tot twee uiterst verschillende situaties. In artikel 4, lid 3, wordt arbitrage genoemd als middel om geschillen tussen fabrikant en dealer over bepaalde commerciële contractvoorwaarden af te doen. In deze situatie vindt het Comité het onnodig, arbitrage verplicht te stellen. Immers, wanneer geen overeenkomst bestaat, partijen een conflict over de voorwaarden van de samenwerking willen oplossen en een overeenkomst in een later stadium wensen, dan kunnen zij vrijwillig een beroep op een arbiter doen. Bestaat wel een overeenkomst en willen partijen slechts de jaarlijkse streefcijfers bijstellen, dan kan verplichte arbitrage uitkomst bieden, op voorwaarde dat de procedure duidelijk is; zie hieronder, punt 4.7.4.

4.6.4. Met de verplichte arbitrage van artikel 5, lid 4, wordt daarentegen beoogd, een sneller alternatief voor gerechtelijke procedures te bieden indien partijen het niet eens zijn over de vraag of de overeenkomst naar behoren is beëindigd. Deze verplichting is aanvaardbaar, mits daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan het recht van partijen, zich tot de bevoegde rechter te wenden (uit overweging 19 blijkt overigens dat dit recht onaangetaast blijft) en de procedure duidelijk is beschreven. Momenteel is evenwel onduidelijk hoe de arbitrageprocedure zal functioneren en wat er moet gebeuren wanneer partijen bijv. geen overeenstemming over de aan te wijzen arbiter kunnen bereiken. Ook moet duidelijk worden aangegeven of de Commissie ervan uitgaat dat partijen hun arbitrage-regels overeenkomstig nationaal recht zullen formuleren en uitvoeren dan wel, bij gebrek aan nationale regels ter zake, overeenkomstig de bepalingen van het dealercontract.

4.7. Artikel 5, lid 2, onder 2

4.7.1. Het Comité neemt kennis van het voorstel, de minimumduur van overeenkomsten voor bepaalde tijd en de opzeggingsperiode voor overeenkomsten voor onbepaalde tijd te verlengen. Hiermee lijkt evenwel afbreuk te worden gedaan aan het in de toelichting geformuleerde doel van de verordening, flexibele structuren binnen de distributie van motorvoertuigen te ontwikkelen.

4.7.2. De Commissie rechtvaardigt deze verlengingen gedeeltelijk met het argument dat in bepaalde lid-staten dealers niet automatisch recht hebben op betaling van goodwill bij gewone beëindiging van de overeenkomst. Wenst de Commissie de nationale rechtsregels betreffende schadeloosstelling voor distributeurs bij beëindiging van een overeenkomst te harmoniseren, dan zou dit wellicht beter via een aparte regeling kunnen geschieden.

4.8. Artikel 5, lid 4

4.8.1. Zie hierboven, punt 4.7.

4.8.2. Het Comité is van mening dat de fabrikant geen kortere opzeggingstermijn (één i.p.v. twee jaar) moet worden toegestaan indien hij een overeenkomst met een dealer opzegt omdat deze laatste hem mededeelt, voornemens te zijn concurrerende motorvoertuigen te gaan verkopen. De Commissie stelt in haar toelichting dat dealers slechts hoogst zelden om toestemming hiervoor hebben gevraagd. Wil een dealer concurrerende merken verkopen, dan moet hij aan de strenge voorwaarden van artikel 3, lid 3, voldoen. Het Comité denkt dat een kortere opzeggingstermijn een bijkomende last bij het verkopen van concurrerende merken vormt en daarom dealers zal ontmoedigen, daartoe over te gaan.

4.9. Artikel 6

Het Comité is ingenomen met de uitbreiding van de lijst van verboden clausules; het strikte karakter van deze lijst mag niet worden afgezwakt. Verder is het Comité het ermee eens dat fabrikanten die zich schuldig maken aan misbruik waardoor de mededinging wordt aange-tast, niet voor een groepsvrijstelling in aanmerking mogen komen.

4.10. Artikel 6, lid 1, onder 12

4.10.1. Voorgesteld wordt dat een vrijstelling haar geldigheid verliest wanneer een fabrikant systematisch weigert om andere, niet tot het distributienet behorende ondernemingen, in voorkomend geval tegen betaling, de voor herstel of onderhoud van motorvoertuigen benodigde technische informatie te verstrekken, tenzij deze informatie onder een industrieel eigendomsrecht valt of geheime know-how vormt.

4.10.2. Het Comité vreest dat het ontbreken van harmonisatie van de nationale wetgevingen inzake intellectuele eigendom, en met name de verschillen tussen de nationale wettelijke regels betreffende commerciële rechten, problemen bij de uitvoering van deze bepaling kan veroorzaken. Voorts constateert het Comité dat de Commissie zich bedient van de uitdrukking „industriële eigendom” in plaats van de term „intellectuele eigendom”, waarvan wordt aangenomen dat deze op meer rechten betrekking heeft. Het Comité stelt voor dat de Commissie deze term gebruikt, indien zij de reikwijdte van dit artikel inderdaad tot meer rechten wil uitbreiden.

4.10.3. Verder is het artikel te vaag: de passages „systematisch weigert” en „in voorkomend geval” zijn onduidelijk en ook bestaat geen enkel houvast betreffende de vraag hoeveel moet worden betaald.

4.11. *Artikel 7*

De overgangperiode van zes maanden voor bestaande overeenkomsten is te kort. Met name kan een conflict ontstaan i.v.m. de lengte van de opzeggingstermijn die de fabrikant de dealer moet toestaan wanneer hun overeenkomst onder Verordening (EEG) nr. 123/85 valt en zij geen gebruik van de nieuwe groepsvrijstelling willen maken. Daarom dient de overgangperiode op 12 maanden te worden gesteld.

4.12. *Artikel 10, onder 12*

De voorgenomen schrapping van leasemaatschappijen uit de definitie van „wederverkoper” zou wel eens verdergaande gevolgen kunnen hebben dan blijktens de toelichting de bedoeling is (voorkoming van ontduiking van de voorschriften betreffende het contractgebied en selectiviteit). Leasemaatschappijen kunnen nl. de eigendom van een voertuig vóór het einde van de desbetreffende overeenkomst overdragen, zonder daarmee het distributiesysteem te willen omzeilen.

4.13 *Artikel 10, onder 14*

Zie hierboven, punt 4.6.

4.14. *Artikel 11, lid 3 (alsmede Overweging 32)*

De Commissie zal de uitvoering van de nieuwe verordening regelmatig evalueren en na 5 jaar verslag uitbrengen. De Commissie moet niet aarzelen, na het verslag in 2000, mededelingen te publiceren over de uitleg van verschillende aspecten van de verordening.

4.15. *Artikel 12*

Het Comité is het ermee eens dat de verordening tot en met 30 juni 2005 van kracht blijft.

5. *Overige opmerkingen*

5.1. De Commissie stelt in de toelichting voor, haar bekendmakingen van 12 december 1984 en 18 december 1991 te handhaven. Het Comité is van mening dat deze bekendmakingen moeten worden aangepast, zodat de verwijzingen naar de artikelen van de voorgestelde verordening correct zijn.

Brussel, 29 maart 1995.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

C. FERRER

*BIJLAGE***bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**

Het volgende wijzigingsvoorstel, waarvoor ten minste één kwart van de stemmen werd uitgebracht, werd tijdens het debat verworpen:

Ad paragraaf 4.7.1

De tweede zin („Hiermee lijkt evenwel ... te ontwikkelen”) schrappen en vervangen door:

„Het Comité stemt in met deze verlenging aangezien deze bijdraagt tot de benodigde zekerheid voor de dealer om gepleegde investeringen over een langere periode terug te verdienen.”

Motivering

Zowel de verlenging van de contractduur van vier jaar naar ten minste vijf jaar, alsook de verlenging van de opzegtermijn ingeval van overeenkomsten voor onbepaalde termijn van één jaar naar twee jaar, geven de dealer meer zekerheid ten opzichte van de fabrikant over de periode waarin het hem mogelijk zou moeten zijn de veelal zeer aanzienlijke investeringen in het bedrijf terug te verdienen.

Uitslag van de stemming

Vóór: 27, tegen: 36, onthoudingen 9.
